

MINISTERUL CULTURII

DIRECȚIA JUDEȚEANĂ PENTRU CULTURĂ BACĂU

Str. 9 Mai nr. 33, et. III, Bacău, CP 600066, telefon: (0334) 405 419, (0334) 405 423,
fax: (0334) 405420; site: djcbc.cultura.ro; e-mail: djcbacau@gmail.com

Nr. 2938 din 22.11.2019

Situație privind starea de conservare a bisericilor înscrise în Lista Monumentelor Istorice din județul Bacău

În Lista Monumentelor Istorice – 2015, pentru județul Bacău, sunt înscrise 366 obiective: 118 categoria arheologie, 225 categoria arhitectură (114 clădiri de cult, 81 conace, case etc. și 28 de școli), 8 monumente de for public și 15 monumente memoriale funerare.

În siturile arheologice din județul Bacău au fost identificate, prin fundații, trei biserici:

- în situl arheologic de la biserica Sf. Nicolae din Bacău. Aici preotul paroh, cu ocazia lucrărilor de reparații la biserica aflată în zona de protecție a sitului monument istoric, a refăcut trotuarele din jurul Fundațiilor bisericii din sec. XV-XVI, fără avizul Direcției Județene pentru Cultură Bacău. S-a dispus sistarea lucrărilor și intrarea în legalitate prin întocmirea unui proiect de către un arhitect atestat de Ministerul Culturii, conform *Legii 422/2001, privind protejarea monumentelor istorice*, cu modificările și completările ulterioare. Pentru fapta comisă, preotului paroh Costică Busuioc i-a fost transmis un AVERTISMENT, conform *Legii 422/2001*.

- în situl arheologic de la Fântânele, comuna Hemeiuș, Ruine biserică din sec. XV-XVI, la 200 m de biserica Sf. Voievozi. Aici, în anul 2007 proprietarul unei porțiuni din terenul pe care se află aceste ruine a folosit un buldozer pentru nivelare, distrugând o parte din ruinele bisericii. În cauză s-a întocmit dosar penal soluționat cu N.U.P.

- în situl arheologic de la Tg. Trotuș, Biserică (ruine) din sec. XIV, în apropierea bisericii Sf. Voievozi. Aceste ruine au fost restaurate cu câțiva zeci de ani în urmă pentru a putea fi vizitate.

Bisericile reprezintă categoria cea mai numeroasă și ridică cele mai complexe probleme în privința conservării, restaurării și punerii în valoare, obligația protejării lor revenind proprietarilor, conform *Legii 422/2001, privind protejarea monumentelor istorice*, republicată cu modificările și completările ulterioare.

Din cele 114 clădiri de cult: 47 sunt biserici de lemn, 35 sunt biserici din paiantă, cărămidă sau piatră, iar 32 sunt clopotnițe, ziduri de incintă, sau anexe mănăstirești.

O caracteristică a bisericilor din lemn este aceea că unele au devenit biserici călătoare, deoarece au fost strămutate din locul unde fuseseră ridicate și duse în alte localități pe săniile trase de boi, sau demontate și reasamblate unde a fost nevoie: biserica Sf.

Nicolae de la Orbeni sau biserica Sf. Nicolae de la Parincea. Bisericile din zid au fost construite fie de credincioși, fie de boieri în apropierea conacelor, așa cum este cazul bisericilor de la Măgura, sau Tescani.

În jurul anumitor biserici monumente istorice s-au încheat mănăstiri după 1990, deși ele fuseseră ridicate pentru folosința sătenilor, așa cum este cazul bisericilor de lemn de la Ciolpani, Parincea și Pogleş.

În județul Bacău sunt și mănăstiri care au dăinuit peste timp: Mănăstirea de la Bogdana, din comuna Ștefan cel Mare, Mănăstirea de la Răchitoasa, Mănăstirea de la Runc, din Buhuși. Alte mănăstiri care au fost desființate, bisericile lor devenind biserici de mir: fosta Mănăstire Raducanu, din Tg. Ocna și fosta Mănăstire Cașin, ctitorită de domnitorul Gheorghe Ștefan - cu funcțiile unei adevărate curți domnești, având casă domnească și o școală.

Un exemplu aparte este Biserica Precista din Bacău, ctitorită de Alexandru, fiul lui Ștefan cel Mare, biserică în jurul căreia s-a ridicat curtea domnească.

Datorită faptului că lemnul este un material de construcții mai puțin rezistent în timp decât cărămida și piatra, bisericile din lemn pun cele mai multe probleme în păstrarea și întreținerea lor. De-a lungul timpului unele biserici și-au pierdut, din păcate, aspectul exterior specific construcțiilor din lemn: soclu din piatră legată cu liant din lut, tălpi de stejar, pereți din bârne îmbinate la capete, căpriori cu ornamente sculptate la capete și învelitoare din șindrilă. Astăzi multe biserici din lemn au:

- soclul din piatră tencuită cu ciment sau din beton armat, fapt care împiedică ventilația lemnului ducând la distrugerea lui: biserica Sf. Arhangheli (sec. XVII) din Oprișești - comuna Răchitoasa, biserica Sf. Gheorghe din Fichitești - Podu Turcului, biserica Înălțarea Domnului din Praja - Motoșeni;

- pereții din bârne acoperiți cu scândură, la bisericile de lemn: Sf. Voievozi din Scorțeni, Nașterea Maicii Domnului din Poieni - Roșiori, Adormirea Maicii Domnului din Mărăști - Filipeni etc.;

- pereții din bârne tencuiți cu lut sau mortar cu ciment, la bisericile de lemn: Sf. Nicolae din Curița - comuna Cașin, Sf. Arhangheli din Oprișești - comuna Răchitoasa, Sf. Voievozi din Gâșteni - comuna Răcăciuni, Sf. Nicolae din Gura Văii - tencuită și la interior;

- învelitoare din șindrilă înlocuită cu tablă, situație întâlnită la majoritatea bisericilor de lemn.

Cu toate acestea, arhitectura interiorului cu sistemul de boltire original, ornamentele sculptate sau traforate și dispunerea inițială a spațiilor, se păstrează. Revenirea la forma inițială ar trebui să se facă prin restaurare conform unor proiecte semnate de specialiști atestați de Ministerul Culturii.

Monumente în stare de colaps:

Biserica de lemn lipovenească din Plopana, construită în sec. XVIII, s-a prăbușit în timp, iar ruinele sale au ars într-un incendiu, în octombrie 2018. Din păcate comunitatea lipovenească din localitate mai numără câțiva membri, responsabilitatea refacerii monumentului, sau declasării acestuia, revine Episcopiei Moldovei și Bucovinei de rit vechi.

Monumente în stare de precolaps:

- Biserica de lemn Sf. Gheorghe (sec. XVII) din Șesuri, comuna Măgirești. Comunitatea dispune de biserică nouă, iar biserica veche este lăsată nefolosită și se deteriorează;

- Biserica de lemn Sf. Arhangheli (sec. XVII) din Oprișești, comuna Răchitoasa. A fost tencuită la interior și exterior. Acum mai este folosită doar pentru oficierea slujbelor de înmormântare;

- Biserica Sf. Nicolae din Tg. Ocna prezintă degradări ample ale fațadelor. Aici s-au făcut consolidări și restaurări numai la interior, nu mai este folosită la oficierea slujbelor.

- Casa parohială din Berzunți a rămas nefolosită după construirea unei case parohiale noi.

Biserici monumente istorice restaurate în ultimii 20 de ani, cu fonduri de la Ministerul Culturii prin Institutul Național al Patrimoniului, sau alte surse de finanțare:

- Ansamblul Bisericii Precista, Bacău, restaurată cu fonduri de la M.C. prin I.N.P.;

- Biserica Nașterea Sf. Ioan Botezătorul, Bogdănești, restaurată cu fonduri de la M.C. prin I.N.P.;

- Biserica din zid, Sf. Voievozi din Scorțeni, consolidată și restaurată cu fonduri de la M.C. prin I.N.P. Mare parte a restaurării picturii s-a făcut cu sponsorizări, obținute de preotul paroh;

- Mănăstirea Răchitoasa a fost restaurată cu fonduri europene.

Monumente în stare de degradare, care au documentații și proiecte de restaurare avizate de Ministerul Culturii sau Direcția Județeană pentru Cultură Bacău.

- Biserica Sf. Dumitru, Motoșeni, aviz D.J.C. Bacău 52/M/2008, consolidare/restaurare– lucrări nefinanțate;

- Biserica Sf. Ilie, Podu Turcului, aviz D.J.C. Bacău 84/M/2008 consolidare, restaurare – lucrări nefinalizate;

- Biserica Adormirea Maicii Domnului și Sf. Ștefan, Pătrășcani-Gura Văii, aviz D.J.C. Bacău 94/M/2009 consolidare/restaurare – lucrări nefinanțate;

- Fosta mănăstire Cașin, Mănăstirea Cașin, aviz M.C. 12/M/2015 lucrări de consolidare/restaurare și punere în valoare – lucrări nefinanțate;

- Biserica Sf. Nicolae, Măgura, aviz D.J.C. Bacău 29/M/2017, restaurare consolidare – lucrări nefinanțate;

- Biserica de lemn Intrarea în Biserică, Luncani, comuna Mărgineni, aviz M.C. 224/M/2018 lucrări de restaurare, lucrări nefinanțate;

- Biserica de lemn „Sf. Voievozi” – Merișor, Scorțeni, aviz M.C. 147/M/2019 lucrări de restaurare, conservare – lucrări nefinanțate.

Cazuri grave de intervenții asupra bisericilor, care au dus la pierderea valorii lor istorice și arhitecturale:

- Biserica de lemn Sf. Nicolae din Pralea, comuna Căiuți, a fost refăcută din temelii în 1979;

- Biserica de lemn Sf. Ilie din satul Prisaca, comuna Berești-Tazlău, a fost refăcută din temelii în 1984;

- Biserica de lemn Sf. Voievozi din Ruseni - Răzeși, comuna Plopana, a fost modificată în anii 90;

După publicarea *Legii 422/2001, privind protejarea monumentelor istorice*, lege care reglementează intervențiile asupra monumentelor istorice, au fost identificate următoarele cazuri:

- La biserica Sf. Voievozi din Fântânele, comuna Hemeiuș, s-a înlocuit în anul 2006 învelitoarea din șindrilă, fără avizul prevăzut de lege. Biserica Sf. Voievozi din Fântânele a fost ultima biserică din zid acoperită cu șindrilă. În cauză s-a întocmit dosar penal pentru distrugere soluționat cu decizia N.U.P.;

- Biserica de lemn Sf. Arhangheli din Gârbovana, comuna Ștefan cel Mare, a fost demolată în 2009 fără avizul prevăzut de lege, pe locul ei construindu-se o biserică din lemn nouă. În cauză s-a întocmit dosar penal pentru distrugere soluționat cu decizia N.U.P.

Cauzele aspectului necorespunzător al bisericilor monumente istorice sunt:

- nerespectarea legislației în vigoare;
- lipsa de susținere, din partea Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, a parohiilor care au în administrare monumente istorice în vederea restaurării acestora;
- construirea de biserici noi în vecinătatea bisericilor monumente istorice, în detrimentul acestora, uneori chiar cu sprijin din partea autorităților locale;
- tendința preoților de a face modernizări și de a crea condiții bune pentru enoriași fără respectarea legislației: înlocuirea tâmplăriei vechi cu ferestre și uși cu tâmplărie P.V.C., înlocuirea pardoselilor vechi cu parchet laminat sau gresie ornamentală, înlocuirea mobilierului vechi, înlocuirea învelitorii din șindrilă cu tablă;
- folosirea resurselor financiare provenite de la enoriași pentru construirea de case praznicale, case mortuare și capele, neglijându-se bisericile monumente istorice;
- posibilitățile financiare limitate datorită sărăciei comunităților rurale, sau scăderii numărului de credincioși;
- lipsa actelor de proprietate necesare oricărei cereri de finanțare.

Cu deosebită considerație,

Dr. Simona DROB, consilier superior,
delegat cu atribuții conform Ordinului MCIN nr. 803/29.10.2019

